

Atviros prieigos prie Lietuvos mokslo publikacijų problemos ir galimybės

---

Jūratė Kuprienė
Vilniaus universiteto bibliotekos
Direktorė ekonomikai ir plėtrai
jurate.kupriene@mb.vu.lt

Konferencija
„Mokslinių publikacijų vertinimas, mokslinės informacijos
sklaida ir žurnalų cituojamumo indeksas“
2010 12 11, Vilnius

Problema:

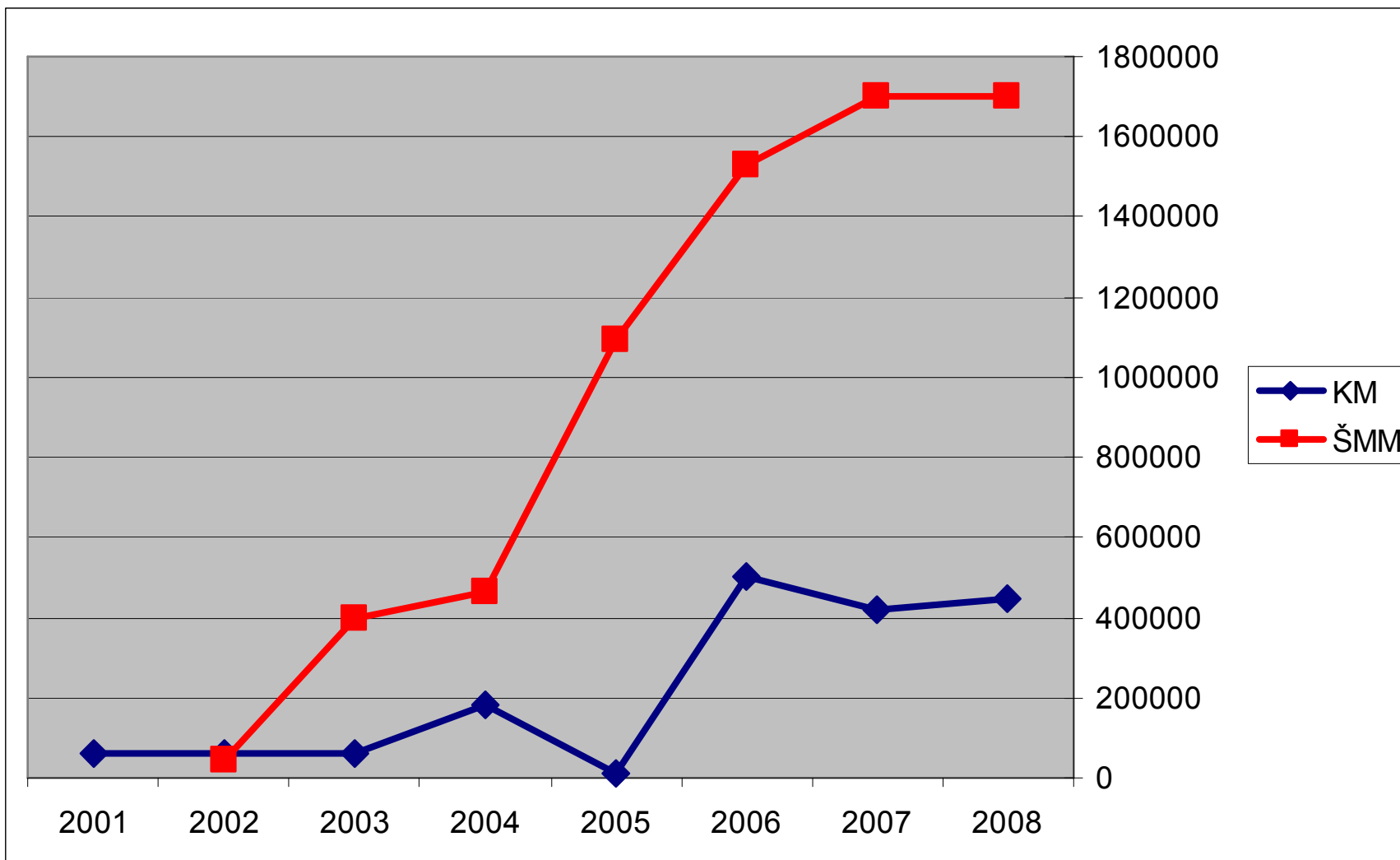
Nuolat didėja DB prenumeratos kaina

- **Science Direct:**
  - visa kolekcija Lietuvai – 2 mln. EUR/metus,
  - Lietuvoje prenumeruoti tik 462 žurnalai iš 2200 - 440500 EUR/metus (t.y. per 1,5 mln. Lt)
  - Olandija moka 7 mln. EUR/metus
- **IEEE**
  - 2007 metais kainą Lietuvai pakėlė 60%
  - Vienos universitetinės bibliotekos kaina už naudojimąsi - 36000 USD +PVM/metus

Problema:

Skiriamos lėšos DB prenumeratai

Problema:

Biudžetai DB prenumeratai

- 2008 m. – 248 035 Lt – 44 DB
- 2009 m. – 237 433 Lt – 35 DB
- 2010 m. – 48 DB

- ESFP projektas eMoDB :
  - nuo 2009.07 iki 2012.07
  - **30 mln. Lt**
  - 60 DB, 5 el. Archyvai

Kodėl atvira prieiga?

- Bibliotekos kasmet turi apsispręsti, ko neprenumeruoti
- Dėstytojas negali parodyti savo publikacijos studentui
- Mokslininkai savo publikacijas gali gauti... iš kolegų užsienyje
- Jau kartą sumokėta

Atvira prieiga – tai:

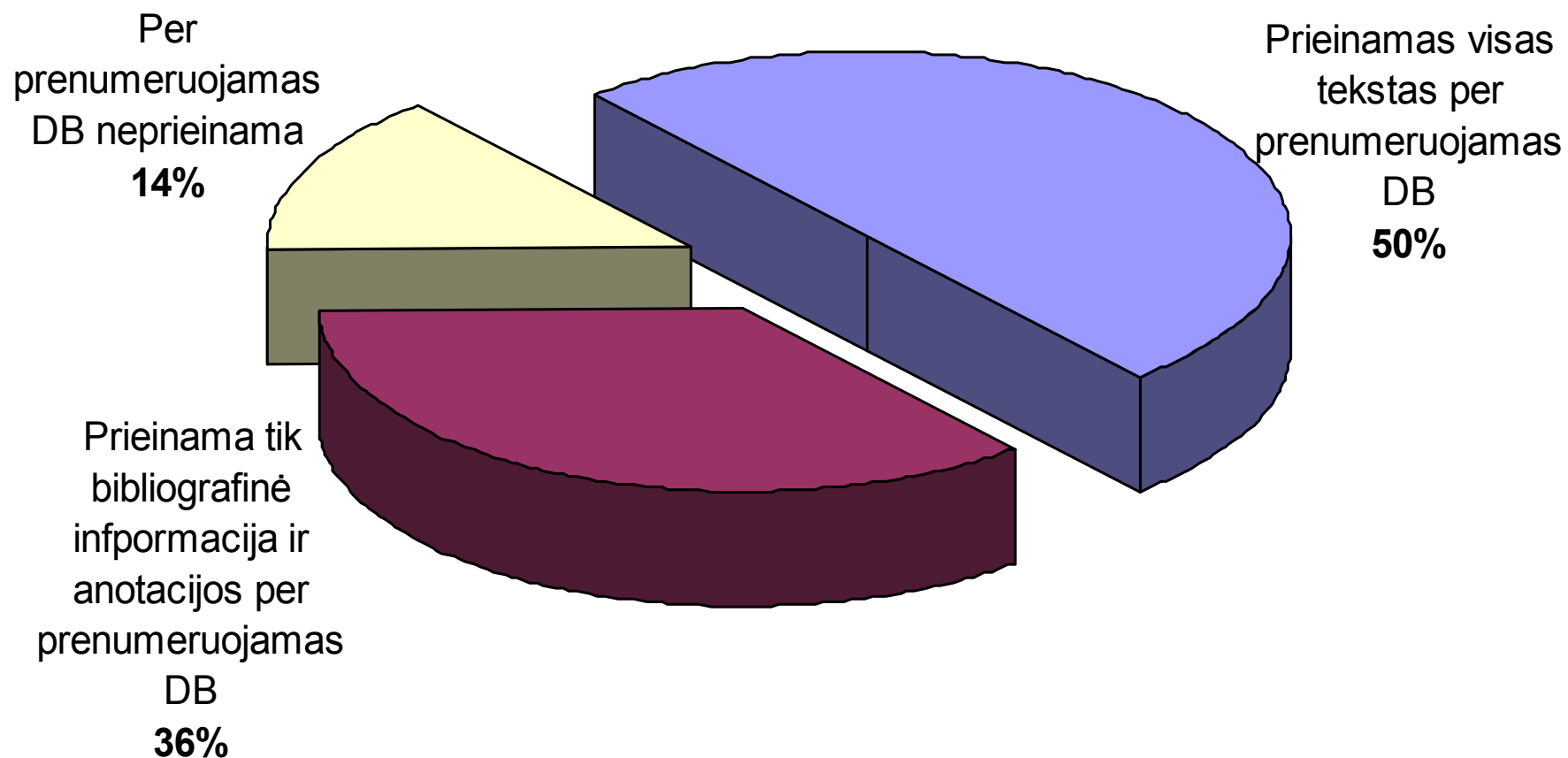

- Internetu nemokamai ir nevaržomai prieinami mokslinių tyrimų rezultatai – straipsniai, pranešimai konferencijose, projektų ataskaitos, mokslinių tyrimų duomenys ir t.t.
- Prieinama visiškai laisvai arba su tam tikrais apribojimais
- Prieinama per atviros prieigos žurnalą arba atviros prieigos talpyklas bei archyvus

Ar tai problema Lietuvoje?

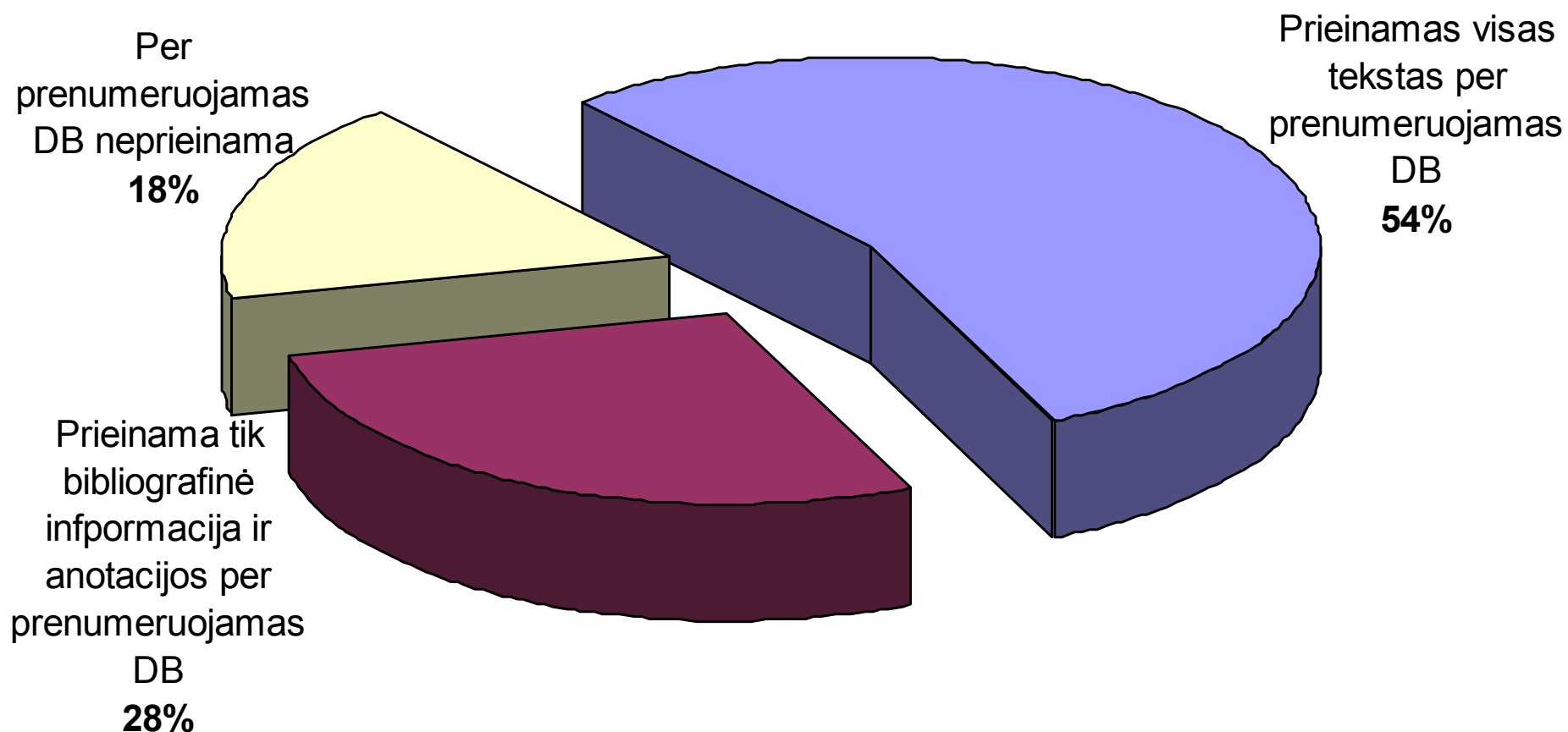
Prieiga prie viso publikacijos teksto per prenumeruojamas DB (2007.01-2008.05)

Problema:

Prieiga prie viso publikacijos teksto per prenumeruojamas DB (2009 m.)

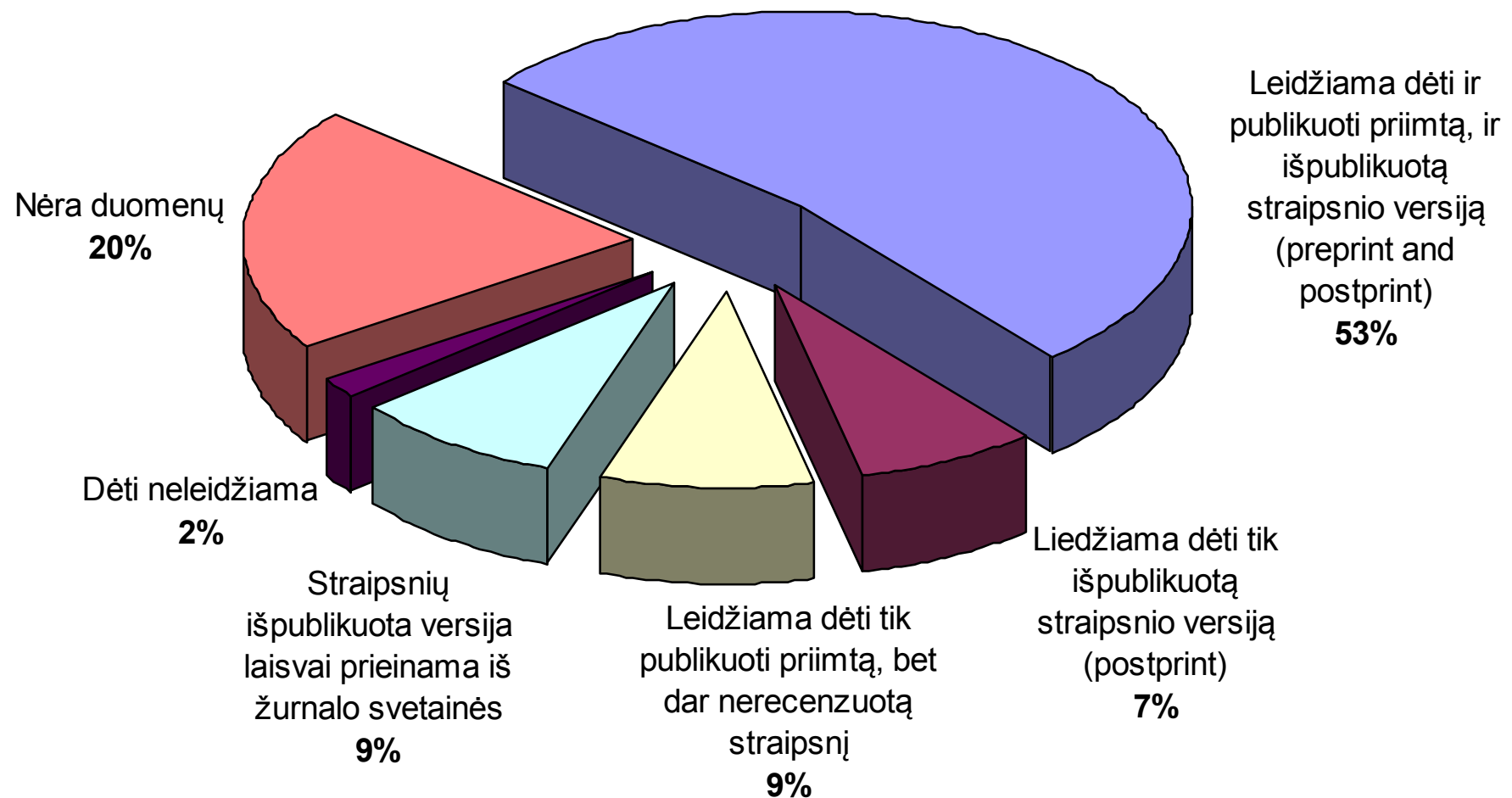

Kaip tai galima būtų spręsti?

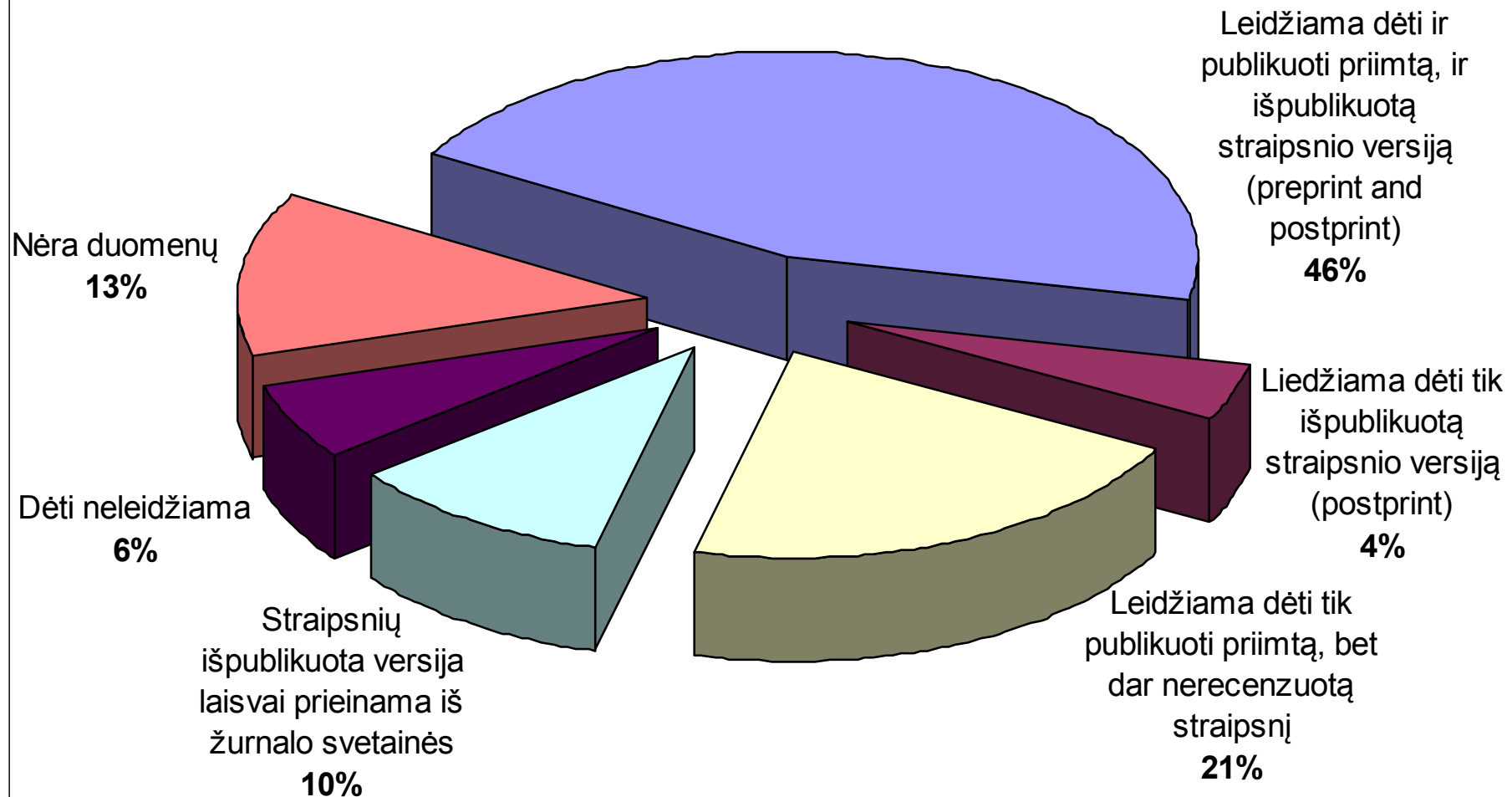

Žurnalų leidėjų atviros prieigos nuostatų analizė (2008)

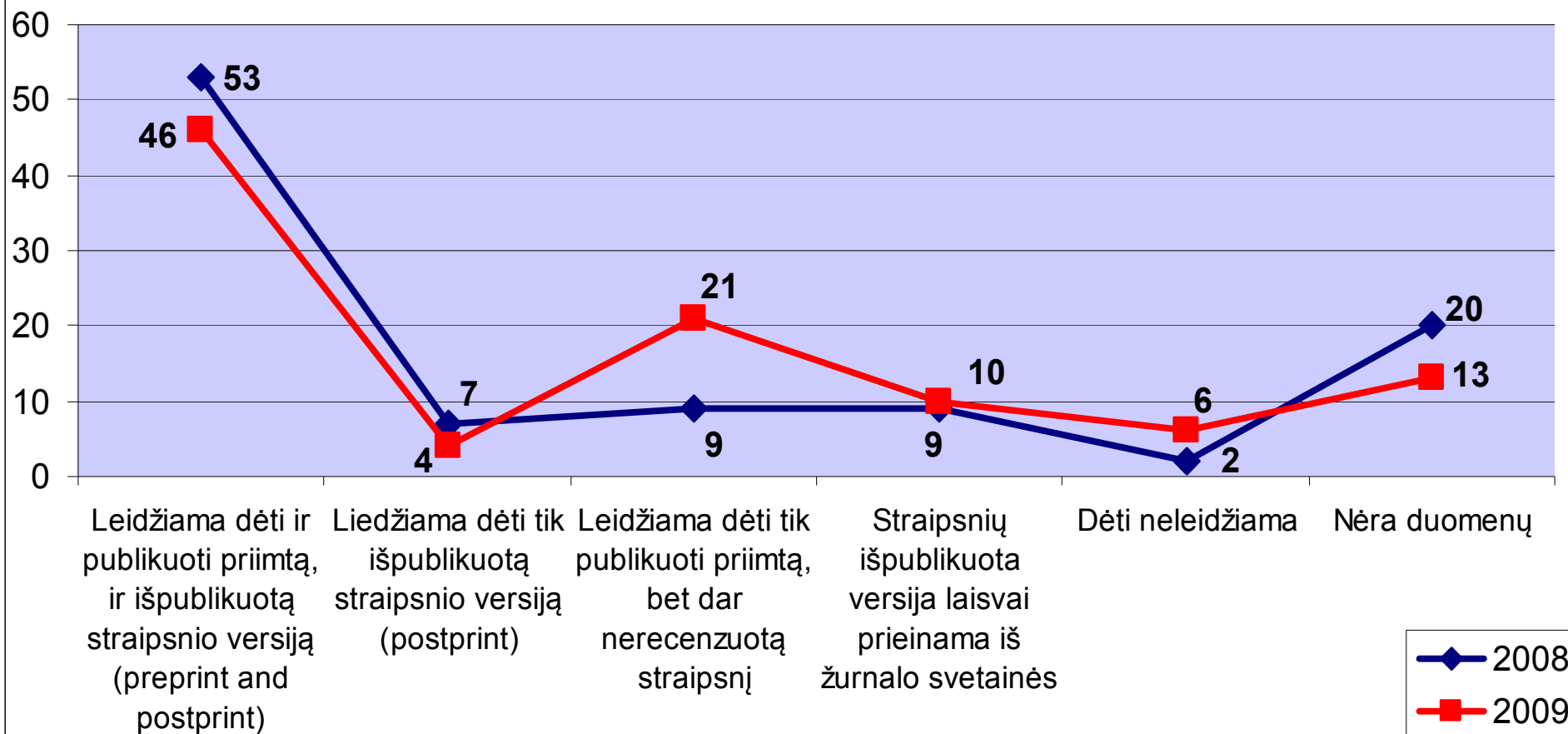
Žurnalų leidėjų atviros prieigos nuostatų analizė (2009)

Galimybė:

Žurnalų leidėjų atviros prieigos nuostatų pokytis % (2008-2009m.)

Žurnalai “Nature”, “Nature Medicine”, “Nature Physics”, “Nature Chemical Biology”...

- Leidžia talpinti publikavimui priimtą bet dar ne recenzuotą straipsnį
- Leidžia talpinti institucinėje talpykloje po 6 mėn.
- iš Nature svetainės: http://www.nature.com/authors/author_services/deposition.html

NPG's Self-Archiving Policy and License to Publish

NPG has long been a supporter of self-archiving, having actively encouraged authors to do so since 2005 when the US National Institutes of Health (NIH) first requested authors to make a voluntary deposit in PubMed Central.

NPG's License to Publish encourages authors of original research articles to self-archive the accepted version of their manuscript in PubMed Central or other appropriate funding body's archive; their institution's repositories; and, if they wish, on their personal websites. In all cases, the manuscript can be made publicly accessible six months after publication.

Žurnalas “Chemical physics” (Elsevier)

- Leidžia talpinti publikavimui priimtą bet dar ne recenzuotą straipsnį
- Leidžia talpinti institucinėje talpykloje
- iš Elsevier svetainės:
<http://www.elsevier.com/wps/find/authorsview.authors/copyright#internet>

Can I post my article on the Internet?

You can post your version of your journal article on your personal web page or the web site of your institution, provided that you include a link to the journal's home page or the article's DOI and include a complete citation for the article. This means that you can update your version (e.g. the Word or Tex form) to reflect changes made during the peer review process.

Galimybė: eLABa

Lietuvos mokslo ir studijų e. dokumentų informacinė sistema

- Pradžia – 2004 m.
- Numatoma modernizuoti eLABą sukuriant:
  - naują e. dokumentų įkėlimo platformą;
  - integralias sąsajas su Lietuvos mokslo ir studijų institucijų bibliotekų informacinių išteklių valdymo sistemomis bei duomenų bazėmis;

Taip pat:

- išplėtoti informacijos išteklių pateikimo į eLABą, kaupimo, saugojimo, paieškos ir administravimo paslaugų infrastruktūrą mokslo ir studijų institucijoms;
- sukurti nuostatų bazę mokslinės veiklos rezultatų atvirai prieigai užtikrinti.

Mokslinius tyrimus atliekančių institucijų pozicija

- AP palaiko ir turi pasitvirtinę AP nuostatas daugelis mokslo institucijų visame pasaulyje:
<http://www.eprints.org/openaccess/policysignup/>
- AP institucinių talpyklų registras – viso 1694
<http://roar.eprints.org/>
  - Didžioji Britanija – 170
  - Vokietija – 111
  - Lenkija – 12
  - Ukraina – 16
  - Estija – 2
  - Latvija – 2
  - **Lietuva – 3** (eLABa, VGTU, Kauno kolegija)

Kertiniai formuojamos atviros prieigos politikos principai ir reikalavimai (1)

- AP yra būtina mokslinei komunikacijai, spartesnei mokslo ir ekonomikos pažangai, platesniam mokslo produkcijos matomumui ir pritaikymui praktikoje.
- AP remia Europos mokslo politikos institucijos, o tai verčia apgalvoti galimus AP įgyvendinimo būdus Lietuvoje, rengti AP politiką Lietuvos mokslą palaikančiose valstybinėse institucijose bei mokslinius tyrimus atliekančiuose universitetuose ir institutuose.
- Mokslo plėtrą palaikanti arba mokslinius tyrimus atliekanti institucija turi sudaryti jos remiamiems mokslininkams sąlygas talpinti savo mokslinių tyrimų rezultatus AP talpyklose.

Kertiniai formuojamos atviros prieigos politikos principai ir reikalavimai (2)

- Iš mokslininkų neturi būti atimama laisvė skelbti savo mokslinių tyrimų rezultatus ten, kur jiems atrodo tinkamiausia.
- Autoriai privalo pateikti mokslinių tyrimų rezultatus į atitinkamą mokslinės informacijos AP talpyklą.
- Autoriai į AP talpyklą turi pateikti publikavimui priimtus, recenzuotus straipsnius ir jei galima leidėjo parengtą spausdinimui versiją.
- Autoriai publikuotą ar publikavimui priimtą mokslinį straipsnį į institucinę talpyklą privalo patalpinti iškart po publikavimo. Jei leidėjas nustato embargo periodą, publikacija į talpyklą privalo būti patalpinta po to periodo, bet ne vėliau kaip per šešis mėnesius.

Daugiau informacijos:

Atviros prieigos skyrelis VU bibliotekos svetainėje:
<http://www.mb.vu.lt/atvira-prieiga>

Atviros prieigos skyrelis LMBA svetainėje:
<http://www.lmba.lt/OA/liet/oa.htm>

Apie eLABą:
<http://www.elaba.lt>